

יום	יום לחודש	יום מוה"ר	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	מסנה ברורה	ספר המידות	שולחן ערוך
שבת	כ"א	כז	כז	כז	כז	כז	כז
א	כ"ב	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א
ב	כ"ג	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א
ג	כ"ד	כ"ב	כ"ב	כ"ב	כ"ב	כ"ב	כ"ב
ד	כ"ה	כ"ב	כ"ב	כ"ב	כ"ב	כ"ב	כ"ב
ה	כ"ו	כ"ג	כ"ג	כ"ג	כ"ג	כ"ג	כ"ג
ו	כ"ז	כ"ג	כ"ג	כ"ג	כ"ג	כ"ג	כ"ג

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

284 | פרשת כי תבוא | כ"א אלול תשפ"ב

דבר המערכת

חכם מבין את הרמז - השם יתברך רמז לנו די בשלושת השנים האחרונות על הצורך הדחוף בחשק ורצונות לנסיעה הקדושה לרבינו הקדוש על ראש השנה שלו העולה על הכל. זוהי הרי כל מטרתם של המניעות השונות, כי "אי אפשר לעשות שום דבר כי אם על ידי חשק, וכשאישי ישראלי צריך לעשות דבר גדול שכל יהדותו תלוי בזה, כגון לנסוע לצדיק אמתי, אזי מזמניים לו מניעה, כדי שעל ידי זה יהיה לו חשק יותר לעשות אותו הדבר, כי על ידי המניעה שמונעים אותו נעשה התגברות החשק מאד" (ליקוטי מוה"ר"ן, סו).

ומי שכבר נרמז כל כך הרבה על כוונת המניעות, כבר החכים לעשות זאת מעצמו: הוא לא צריך לחכות למניעות שיגבירו בו את החשק, אלא הוא מגביר בעצמו את החשק לנסיעה זו, שבה תלויה כל רפואת נפשו ורפואת הכלל כולו.

הבה נזכור זאת בכל עת שהמניעות מתרפות מעט, ונראה כי הדרכים מתרחבים קמעא ואימת סגירת הגבולות מתפוגגת במשהו - אל נא נחכה להגברת המניעות חלילה כדי להגביר החשק, אלא נבין את אשר לפנינו; נרבה בתפילה, נתעצם בחשיקה וחפיצה לגאולת ורפואת נפשנו, נכסוף ונתגעגע ונמתין וניחיל לימין הפשוטה שמושטת לנו ברחמנות נפלאה שכזו לכוללנו בקיבוץ הקדוש שהוא בית התפילה שיגן בעדנו על השנה כולה מפני אכזריות הנחש הקדמוני ותיטע בקרבנו רחמנות אמיתית לחפוף רק בחיים אמיתיים ולזכות להם.

כל חשק ורצון שאנו מעוררים מעצמנו בהתעוררותנו העצמית, מבטלים את הצורך בהנפת שוט ומקל חלילה, וממשיכת דרך מתוקה מלאת חסד ורחמים גלויים.

בשבתנו בביתנו ובלכתנו בדרך לבוא אל הקודש, לא נסיח דעתנו מלעורר תשוקה מחודשת לאוצר חיינו, והיא שתמתיק ותבטל מאתנו את כל הדינים והגבורות הקדושות, ותנחילנו אך טוב וחסד.

העורכים

מהותיך של רחמים

ועל כך הירבה רבינו הקדוש לזעוק מעומק הלב, וגילה את ה"יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך ולבל יאבד עולמו לגמרי ח"ו" שהוא: לדון את עצמנו לכף זכות "**להתחזק מאד, לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקודות טובות שעשה, ועל ידי זה יחיה וישמח את עצמו, ויצפה לישועה עדיין, ויוכל להתפלל לה' ועל ידי זה יזכה לשוב באמת אל ה'"** (ליקוטי מוה"ר"ן, רפב).

דבר זה אנו לומדים ומתעוררים באמירת י"ג מידות של רחמים. אנו גם פונים לעצמנו באמירה זו ונזכרים במדותיו ית' ומתחזקים שכן נביט על עצמנו, ומכח זה נתחדש בתפילה, כשם שאחר שנכשלו ישראל בעוון המר ושל מעשה העגל "שכולל כל החטאים שבעולם, כי כל המודה בעבודה זרה כאילו כופר בכל התורה כולה, אף על פי כן תיכף אחר מעשה העגל נתרצה השם יתברך לישראל על ידי משה, כי משה היה יכול למצוא נקודה טובה אפילו שבפחותים ואפילו כשפגמו בכל התורה כולה ועל ידי זה היה יכול להתפלל עליהם, וה' יתברך נתרצה לו, ואז לימדו למשה סדר תפילה וסידר לפניו י"ג מדות של רחמים וגילה לו כל טובו, כדי שיידע שה' יתברך טוב לכל תמיד ויכולים לעורר הטוב בהגרוע שבגרועים ולהכניסו בכף זכות ולהחזירו בתשובה" (ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר א).

את האמת הזאת גילה לו ה' יתברך באותם י"ג מדות של רחמים, וכפי שמבארם רבי נתן: **"ה' א-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד** - שהשם יתברך מלא רחמים וטוב לכל ומאריך אף, כי הוא מטה כלפי חסד ודן את הכל לכף זכות ומוצא נקודה טובה אפילו בפושעי ישראל, ועל ידי זה מכריע אותם לכף זכות. ואף על פי שיש כנגד זה אלפים ורבות פגמים שפגם אותו האדם, אף על פי כן מעט הטוב שמוצא על ידי החסד דוחה הכל - **נוצר וממתיק לאלפים**, ועל ידי זה נושא עוון ופשע - כי על ידי זה נכנס באמת לכף זכות" (שם).

זוהי התעוררות שנאמרת כלפי מעלה, אך לא פחות כלפינו גם כן. שנזכור שאלו הם דרכי ה', ונחוס על עצמנו לעורר את מעט הטוב שבנו; לא לדון את עצמנו לכף חובה לגמרי, אלא לעורר את הטוב שבנו; שגם אנו נלך בדרכיו יתברך שלא מביט בעוונותינו בהסתכלות מוחלטת לרע חלילה, אלא מאמין בטוב שבנו ומעורר רחמיו לרצות להשיבנו אליו. וכך גם אנו נאמין בטוב שבנו, ונחיה עצמנו שאכן באמת בפנימיות מהותנו טמון טוב עצום שרוצה ומשתוקק לשוב אל ה', ואין קץ לרחמיו יתברך לקבלנו בתשובה.

בעמדתנו בלילות לבקש סליחה ולהזכיר ברית שלוש עשרה, נעמול לקבל דעת הצדיק על אמיתת הטוב שבנו, והיא שתחיה אותנו להתחיל שוב לעמול בתפילה עד שנזכה על ידי זה לתשובה שלימה.

גם בקרבו רוטטים מיתרי הלב, מתחילים לומר 'סליחות'. הוא מעדיף שלא לחשוב מדי הרבה, כל כך הרבה שנים שהוא מתרגש ובוכה בסליחות, ולמעשה שב על קיאו בכל השנה. זה נראה לו אפילו כהעזת פנים לחטאו ולבוא בקביעות בזמן מסויים ולומר סליחות, לצעוק שלוש עשרה מדות של רחמים, מבלי שתהא לו תכנית ודרך ברורה איך להפסיק לחטאו. האם בין אדם לחברו זה גם היה הולך כך?! כשמאן דהוא יכאיב לשני פעמים אין מספר וביום מסויים וקבוע הוא יבוא לפניו לבקש סליחתו ויזכיר לפניו שהוא נח לרצות, רב חסד ומרבה להיטיב, מבלי שיידע עצה איך מפסיקים להכאיב לו מכאן ולהבא, האם זה לא היה נשמע כמי שמהתל ומזלזל חלילה בחברו!?

רבי נתן מאיר עינינו ומלמדנו הסתכלות חדשה על מהות הזכרת י"ג מדות של רחמים - שהם מעיקרי כח ה'סליחות' - ועל המוטל עלינו באותה שעה.

רגילים אנו לחשוב שהזכרת י"ג מדות של רחמים נועדו רק לעורר רחמים למעלה, זה נתפס בעינינו רק כסגולה מסויימת שכל מי שמזכיר מנהגת ה' זו היא הוא מעורר מידות אלו ומן השמים מרחמים עליו. אבל רבי נתן מלמדנו שמלבד הכח הסגולי הטמון באמירה זו, יש כאן התעוררות ולימוד עצום עבורנו - המזכירים זאת - גם כן, ועלינו לתת את הדעת בעת האמירה לעורר בלבנו את האמת הזאת שהיא שורש התשובה.

אחד מעיקרי העיקרים של תשובה הוא, שלא להרפות מתפילה וצעקה אחר כל הנפילות והחטאים חלילה. מי שיתאמץ אחר כל המכשולות, בזדון ובשגגה חלילה, להתעקש לעמוד ולשווע ולבקש רחמים שה' יחזירו בתשובה ויתקן כל אשר העווה, יזכה לתיקון נפלא ולשלימות התשובה עד שכל עוונותיו יתהפכו לזכויות.

וכפי שהורה לנו רבינו הקדוש אחר שהפליג מאד בגודל מעלת התשובה: **"אפילו כשנופלים מאד ח"ו אף על פי כן אסור לייאש עצמו, כי אם יזכה יהיו נעשין מעוונותיו זכויות**. רק הכלל שמכל הנפילות והירידות שבעולם ר"ל יכולים לחזור אליו יתברך בנקל, כי לגדולתו אין חקר. והעיקר שהכל תלוי בו, שלא יהיה מייאש עצמו מלצעוק אל ה' ולהתחנן ולהתפלל אליו יתברך תמיד" (שיחות הר"ן, ד).

ודוקא משום שכל כך גדול ועצום כח הצעקה להשיב בתשובה שלימה, על כן מניח היצר עצמו לאורך ולרוחב להחליש דעת הבא לצעוק, ומצינו בעיני עצמו כלץ שאינו מכוון לכך באמת כי אם להשקט את מצפנו ולהמשיך ליהנות ממילוי תאוותיו ועוונותיו ח"ו. והכח העצום ביותר שיש ליצר הרע בחלישות דעת זו, הוא: כאשר מביא את האדם עצמו שידון את עצמו לכף חובה, ומרפה ידיו מתפילה, כיון שאינו מאמין בעצמו באמיתת רצונו לשוב, ואז ניצחו היצר בנצחון הכי מר ונמהר.

פניני אור

אמרות טהורות מרבינו"ק ותלמידיו

בספר חיי מוה"ר"ן בכתב ידו של מוה"רנ"ת ז"ל הנה כתוב שיגיע עוד עת קצו שיספיק ויבוא מכל העולם בערב ראש-השנה להשתטח על ציון רבנו ז"ל, ויהי עם רב קצה עד שיצטרכו להקמיד שומרים ושומרים להשגיח על הצבור שלא יתמהוהו יותר מדי ויפנו מקומם להבאים אחריהם.

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 6:08 - ניץ ההמה 6:20 - סוויק"ש 8:43
צאת השבת 7:19 - צאה"ש לר"ת 8:00

קדש עצמך במותר לך!

אַרְמֵי אַבְדָּא

'לשון הקודש' הוא סוד הקדושה, 'לשונות העמים' הם סוד הקליפות. ולשון תרגום הוא העומד באמצע, בין לשון הקודש ובין לשונות העמים, סוד קליפת נוגה, סוד עץ הדעת טוב ורע.

וכל יניקת הקליפות מהקדושה אינו אלא באמצעות לשון תרגום שהוא קליפת נוגה [וכפי שרואים גם בחוש שעיקר התגברות התאוות הם דרך ההיתר, שאינו לא איסור ולא מצוה, ודרך שם מתגברת הקליפה לינוק מקדושת האדם ולהפילו אל האיסור הגמור].

וזהו סוד "ארמי אובד אבי" - שדווקא הארמי, שהוא לשון תרגום, הוא זה שרוצה לאבד את קדושת ישראל!

"כי עיקר תגבורת הקליפה אינו אלא על ידי לשון תרגום, בבחינת 'ארמי אובד אבי', ובבחינת 'מן ארם יחני בלק', שהוא לשון תרגום, שהוא לשון ארמי, שדרך שם מתעוררים לינוק מהקדושה" (ליקוטי מוהר"ן, י"ט).

אי לכך, הרוצה לשמור על קדושתו, לבל יינקו הקליפות מהקדושה, עליו להישמר בלשון התרגום, בענייני ההיתר, לבל יתן שם דריסת רגל לסטרא אחרא, רק יקדש עצמו במותר לו.

זהירות מחכמת הטבע!

אַרְמֵי אַבְדָּא

"הטבע" הוא בחינת תרגום, בחינת עץ הדעת טוב ורע. אין בו לא כפייה ולא אמונה, ולכן צריכים בו זהירות יתירה שיהיה טוב ולא רע.

"כי כשמאמינים שהטבע בעצמה מתנהגת ברצונו לבד, זה בחינת הטוב שבטבע, ואז הטבע נכלל בהשגחה ורצון. ולהיפך, כשמתגברים חס ושלום חכמי הטבע שמפרידין הטבע מהשגחה, זה בחינת הרע שבטבע. נמצא שהטבע הוא בבחינת עץ הדעת טוב ורע שהיא בחינת לשון תרגום" (ליקוטי הלכות, קדיש א, ד).

ולכן, ה"קדיש" שאנו אומרים, תיקונוהו בלשון ארמי, שכן, כל ענין הקדיש הוא לגלות שהכל מתנהג רק ברצונו והשגחתו יתברך, ואין שום שליטת הטבע כלל. ומאחר שהטבע הוא סוד התרגום, תיקונוהו בלשון זה.

מי שמגלה את האמונה הם ה"קנים דקדושה" (כמבואר בליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ד') ומי שעומד כנגדם הוא לבן הארמי, "ארמי אובד אבי".

"כי לבן הארמי הוא בחינת מצח הנחש, שורש חכמת הטבע, שמתגבר אפילו כנגד בחינת שורש הרצון בחינת מצח הרצון, ועל כן נקרא 'לבן' לשון 'לבנונית', כי מצח הרצון שמתגלה על ידי זקני הדור שבקדושה שיש בהם שלימות, זה בחינת לובן העליון כידוע, שהוא בחינת זקנה ושיבה שבקדושה שהוא תכלית הרחמים בחינת לבנונית הזקן שבזקנים. ועל כן לבן הארמי שהוא בחינת מצח הנחש נקרא 'לבן', בחינת לובן שבקליפה, כי את זה לעומת זה עשה האלקים. ועל כן לבן ביקש לעקור את הכל, כי רצה להטיל גם חס ושלוש בשורש הרצון ששם עיקר אחיזת ישראל" (שם).

סוד הי"ג מידות של רחמים!

זהו לשון מוהר"ן ת:

"לימד השם יתברך למשה סדר תפילה וסידר לפניו י"ג מדות של רחמים. וזהו "ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך", שלימדו וגילה לו כל הטוב שלו יתברך כביכול, כדי שידע שהשם יתברך טוב לכל תמיד, ויכולין לעורר הטוב בהגורע שבגורעים ולהכניסו בכף זכות ולהחזירו בתשובה. וזה בחינת י"ג מידות של רחמים, בחינת 'ה' אל רחום וחנון ארך אפים" וכו', שהשם יתברך מלא רחמים וטוב לכל ומאריך אף לצדיקים ולרשעים, כי הוא מטה כלפי חסד ודן את הכל לכף זכות ומוצא נקודה טובה אפילו בפושעי ישראל, ועל ידי זה מכריע אותם לכף זכות כנ"ל.

וזהו בחינת "נוצר חסד לאלפים", שבחינת החסד, דהיינו מה שהוא יתברך מטה כלפי חסד ודן לכף זכות ומוצא נקודה טובה וכו' כנ"ל, זה החסד נוצר וממתק לאלפים, היינו אף על פי שיש כנגד זה אלפים ורבות פגמים שפגם אותו האדם, אף על פי כן מעט הטוב שמוצא על ידי החסד כנ"ל דוחה הכל כנ"ל, ועל ידי זה "נושא עוון ופשע" וכו', כי על ידי זה נכנס באמת לכף זכות וכו' כנ"ל" (ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר א, א).

המשכת עצות הצדיק

שלוש עשרה מידות של רחמים, הם רחמי ה' שמשפיע עלינו את אורו של הצדיק האמת המלמד אותנו עצות עמוקות ופשוטות, איך להינצל מהרע ולהמתק את כל הדינים.

ולכן, בעת אמירת הי"ג מידות, נכוון לעורר עלינו רחמי ה' שיאיר עלינו אורו של הצדיק האמת, ונתחדש להידיבק בו, ללמוד תורתו ולקיים עצותיו וללכת בדרכיו, ולהינצל על ידי זה מכל הרע והדינים.

זהו לשון מוהר"ן ת:

"כל העצות האמתיות והתמימות שנמשכין מדברי הצדיקים האמתיים, כולם כלולים בשלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן, שהם נמשכין מבחינת י"ג מידות של רחמים, שהם בחינת תליסר תיקוני דיקנא שגילה רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, שהם שערות קדושות דדיקנא ששם כולו רחמים וחסד, והם כופין ומכניעין כל הדינים הנאחזין בשארי השערות. היינו, שהשם יתברך משפיע עלינו על ידי הצדיקי אמת, שהם בבחינת דיקנא קדישא, בחינת 'זקן מלא רחמים', הוא משפיע עלינו על ידם עצות קדושות ונפלאות הנמשכין משערות קדושות עליונות, מבחינת שערות הזקן, שְאֵלוּ העצות כלולים ב"ג מידות שהתורה נדרשת בהן, שעל ידם זוכין לאכפאי דינין שבשערות, דהיינו לגרש ולבער כל המחשבות רעות הנאחזין בהשערות, להכניעם ולבטלם, ולהכריח המח שישבו למחשבות כשרות וטהורות על ידי כח השערות הקדושות של הדיקנא קדישא, שמשם כח כל העצות האמתיות והתמימות לעמוד כנגדם ב'שב ואל תעשה'" (ליקוטי הלכות, תפילין ו, לד).

מאחר שבימי הסליחות הבעל"ט מזכירים עשרות פעמים את ה"שלוש עשרה מידות של רחמים", לכן אמרנו ללקט כמה גרגירים מתוך ליקוטי הלכות, בסוד אלו הי"ג מידות, כדי לעורר את הלב לכוון בשעת אמירתם.

ובתחילה נביא בקצרה תמצית הדברים, ואח"כ נעתיק מעט מלשונו:

חשיבות כל חוט השערה

שלוש עשרה מידות של רחמים הם שערות הזקן העליון כביכול, "שלוש עשרה תיקוני דיקנא". ומדוע הם בחי' של שערות? כי באותו מקום עליון, מסתכל הש"י על ה"שערות" הטובות שיש בעם ישראל, מה שכל יהודי מנתק את עצמו בכל פעם "כחוט השערה" מגשמיותו להתקרב לה'. ועל ידי כל אלו השערות הטובות "מאירים שם אורות גדולים ונוראים", אשר על ידם מתהפכים כל העוונות לזכויות.

ולכן, בעת אמירת הי"ג מידות, נכוון לעורר את רחמי ה' שיסתכל על הנקודות טובות שבתוכנו, ועל כל ה"שערות" שאנו מתנתקים מהבלי העולם להתקרב אליו.

זהו לשון מוהר"ן ת:

"עתיק הוא בחינת חסד עליון ונורא מאד, בחינת 'ורב חסד', כי שם כולו טוב וחסד, ושם שורש כל השלש עשרה מידות של רחמים שהם תליסר תיקוני דיקנא, ששם נמחלין כל העוונות ונתהפכין לזכויות. וכל האורות הקדושות הנמשכין משם, הכל בבחינת נימין ושערות, כידוע בכתבי האר"י ז"ל. היינו כנ"ל, כי מעוצם החסד והטוב הנפלא שיש שם, על ידי זה מסתכל ה' יתברך רק על הטוב שבישראל, אפילו בפושעי ישראל הוא מסתכל רק על בחינת השערות שנמצא בכל אחד ואחד, מה שכל אחד מנתק עצמו לפעמים כחוט השערה מגשמיותו אליו יתברך. ועל ידי זה מאירין שם אורות גדולים ונוראים, שנקראים בחינת 'נימין ושערות', בחינת 'ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חיור ושער ראשה כעמר נקא'. ועל ידי בחינות אלו השערות נמתקין כל הדינים ונמחלין כל העוונות ונמשכין כל החסדים והטובות על ישראל, הכל על ידי בחינת שערות עליונים שנמשכין על ידי השערות טובות שמוצא ה' יתברך בכל אחד מישראל, אפילו בהגורע שבגורעים" (ליקוטי הלכות, ראשית הגז ד, ב).

לראות את הנקודות הטובות

השלוש עשרה מידות של רחמים, הם סוד התורה של "אזמרה": שהשם יתברך, אשר הוא "רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת", מסתכל על הנקודות טובות שבנו, ודן אותנו לכף זכות. ובכח הנקודות טובות שמוצא בנו, הוא ממתק ומבטל אלפי חטאים עוונות ופשעים; "נוצר חסד לאלפים" - חסד אחד נוצר וממתק אלפים של חטאים, ובכח זה "נושא עוון ופשע וחסאה ונקה".

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הנר"ם שכמעט שלישי"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

חודש אלול

תשובה - פתח דק אבל מפולש

פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני אפתח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו (שיר השירים רבה פרשה ה פסקה א).

איתא מהבעל שם טוב הקדוש זצ"ל שהפתח יכול להיות דק כחודה של מחט, רק שיהיה מפולש מעבר לעבר עד עומק הלב.

פרי צדיק חלק ה' ראש חודש אלול אות ד דף מז

אלול נתקן לתשובה מיראה

המצוה בפורים לענג הגוף, ואיתא בזהר הקדוש כי בפורים מתקנים על ידי עונג כמו ביום הכפורים על ידי עינוי ע"ש. וכמו ביום הכפורים נגמר הכפרה ואמר סלחתי. והוא על ידי תשובה במ' יום שעל זה נתקן ימי אלול לתשובה מיראה. וכמו כן בחדש אדר מאהבה ושמחה זוכין לתשובה ועל ידי שנתקן העשייה לכן המצוה במשנתה ושמחה. (ספר שפת אמת).

נוי סוכה

מקור המנהג

מנהג נפוץ בישראל לתלות נוי סוכה, ומקור המנהג נזכר בגמרא **סוכה** (י. בזה הלשון: "סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמים ובסדינים המצויירים ותלה בה אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים, אסור להסתפק מהן"). וכתב הש"ה (מסכת סוכה נר מצוה אות ה) שמגמרא זו משמע שהיה מנהג לתלות נוי סוכה כדי לחבב מצות סוכה, וראוי לעשות כן וכל המרבה הרי זה משובח. וכן כתב המשנה ברורה (סי' תרל"ח ס"ק י"א).

טעם זה אלי ואנוהו

בגמרא שבת (קל"ג): דרשו חז"ל מפסוק "זה אלי ואנוהו": "התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה, לולב נאה, ושופר נאה". וכתבו **בהלכות רי"ץ גיאת** (ה"ל סוכה) שמטעם זה היו נוהגים לתלות נוי סוכה כדי לייפותה. אמנם טעם זה אינו מספיק, שהרי לא מצינו שיש מצוה לתלות נוי על לולב או על ציצית, וכן לא מצינו איסור מוקצה רק על נוי סוכה ולא על מטפחות ספר תורה ונוי לולב וציצית.

טעם תשבו כעין תדורו

אכן **בשו"ת מהר"י וויל** (סי' קצ"א) כתב דטעם המנהג הוא משום 'תשבו כעין תדורו'. וכן כתב **הרשב"א** (ש"ת ח"א סי' נה) שמצוה לתלות נוי סוכה כדי להנעים ישיבתו בסוכה, שדרך האדם לקשט את ביתו שדר שם, ולכן מצוה מן המובחר להעלות בסוכה כלים נאים כדי לחבב את המצוה שתהא דירתו ערבה. ובזה מובן גם כן למה נוי סוכה היא מוקצה, לפי שהנוי הוא חלק מהדירה והבית, וכשם שהבית הוא מוקצה כך נוייהם מוקצים.

פירות לנוי סוכה

בגמרא הנ"ל מבואר שהיה המנהג לתלות מיני פירות לנוי סוכה, והוא חידוש, שלא מצינו בשאר מקומות שמייפים מצוה בפירות. וכתב **אאמ"ר** שליט"א בספרו **אורה ושמחה** (פ"ו סקצ"ב) בשם דודי הרה"ג רבי **צבי סגל** זצ"ל לבאר, שסוכה דומה לזה למצות ביכורים, שהביכורים היו מעטרם בפירות לפי שהיו מביאים אותו להודות ולשבח על הפירות. וכך גם סוכות הוא זמן שמחה של חג האסיף, והסוכה מעידה על זה כי כל דיני סוכה אנו לומדים מהפסוק 'חג הסוכות תעשה לך באספך מנגרן ומיקבך', לכן מעטרים את הסוכה בפירות כדי לתת שבח והודאה על הפירות, כמו שכתב **הרמב"ם** (שמות כ"ט ז) שמצוה החג הוא לתת בהם הודאה להש"ת שהוא שומר חוקות שמים ומוציא לחם מן הארץ להשביע נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב.

והנה **מוהר"ח פלאגי** זצ"ל כתב בספרו **מועד לכל חי** (סי' כ"א אות מב) שכיום אין ראוי לתלות פירות הראוי לאכילה שמא ישכח ויבוא לאכלם ולהינות מהם, והרי הם מוקצים. אמנם **המגן אברהם** (סק"א ומשנ"ב שם) הביא בשם **ספר חסידים** (סי' רסג) שאין לחוש לזה

'תפילת הדרך' בנסיעה ארוכה

החיוב לאמרה רק בתחילת הנסיעה

מאידיך, שיטת **הפרי חדש** (שם) דתפילת הדרך היא תפלה שתיקנו חז"ל בשעת יציאה לדרך, ואין מתפללים תפילה זו רק בתחילת יציאה מן הבית כשיוצאים לדרך, ואף על פי שמתעכב הרבה ימים בדרך, כיון שבירכה פעם אחת אין צריך יותר. ולשיטתו תפילת הדרך היא בקשה כללית על עצם הנסיעה ולא על פרטיות האדם שנמצא במצב מסוכן, ולכן כל זמן שלא היה היסח הדעת בנסיעה זו אינו מברך שנית.

ההכרעה למעשה

הרדב"ז (ח"ו ב"א קעו) עשה בזה כעין פשרה וכתב, דמעיקר הדין חיוב תפילת הדרך הוא כמו כל ברכת השחר שחייב לאמרו בכל יום, אך למעשה כתב שאם לא עשה עצירה בליילה במקום ישוב ולא ישן כרגיל על המיטה, יש לחוש לשיטת הפרי חדש לאמרו בבוקר בלא שם ומלכות, כיון שלא היה הפסק באמצע הנסיעה בדרך. וכן הכריע **המשנה ברורה** (שם סק"ד כו) למעשה. ומי שרוצה לצאת כל השיטות יכול לאמרו בשמונה עשרה של שחרית בברכת 'שמע קולנו' (אחרונים עפ"י א"א סק"ג).

עצירה כיום

מי שעושה עצירה באמצע היום, אין צריך לומר תפילת הדרך כשמשמשיך לנסוע, גם אם נכנס לבית מלון והלך לישון על המיטה, אם ידע מתחילה שמתעכב רק לכמה שעות ורוצה להמשיך אחר כך בנסיעה, דכיון שהיה מחשבתו מתחילה לכן אין העיכוב באמצע היום נחשב כהיסח הדעת מהדרך (משנ"ב סק"ה).

בע"ה אנו מתכוונים לנסיעה הקדושה לצינו המצויינת בעיר אומאן יצ"ו, ובשנה זו שנזכה לשכר פסיעות והנסיעה תארך שעות רבות, עלינו לדון כמה פעמים צריכים לומר 'תפילת הדרך' במשך הנסיעה:

נסיעה כ"עראפלאן"

בתחילת הנסיעה כשיוצאים לדרך יש לומר תפילת הדרך כרגיל. וידוע **שהגאון ר"י ראזין מרוגאטשוב** ז"ל (מובא בספר אישים ושיטות עמו) היה פוסק שאין מברכים 'תפילת הדרך' על נסיעה ב"עראפלאן", והביא ראיה מהגמרא בחולין (ק"ט): דאורי' השמים אינו נקרא 'דרך' בלשון חז"ל. וכל האחרונים חולקים עליו שאין צריך שם 'דרך' וכיון שיש בזמנינו דרך לילך באויר השמים יש להתפלל תפילת הדרך גם בנסיעה כזו. ולמעשה, אפשר לברך על הדרך כשנוסעים לשדה התעופה, או כשה"עראפלאן" מתחיל לנסוע במהירות על מסלול ההמראה, דאז יוצאים גם דעת הרוגאטשוב'ע"ר.

ולגבי המשך הנסיעה, יש מחלוקת בין הפוסקים אם בנסיעה ארוכה של כמה ימים יש חיוב לומר תפילת הדרך בכל יום או לא:

החיוב לאמרה בכל יום

שיטת **הב"ח** (סי' קי אות ה) ו**הט"ז** (שם ס"ק ה) דתפילת הדרך הוא בקשה ותפלה שתיקנו חז"ל למי ששוהה בדרך שהוא מקום מסוכן, ולשיטתם יש חיוב לומר תפילת הדרך בכל יום כשם שיש חיוב להתפלל שלש תפלות בכל יום, דתפילת הדרך הוא בקשה על מצאיות הסכנה שהזדמן בה, ובכל בוקר יש חיוב להתפלל מחדש כמו כל ברכות השחר, ולכן מי שמחזיק בדרך כמה ימים צריך לאמרו בכל יום בשם ומלכות, גם אם לא הפסיק כלל באמצע הנסיעה.

קדושים ומוקצים למצוותם ואין לנהוג בהם מנהג בזיון. וכן אם נפל האתרוג שנתלה בסוכה אין לאכול או לבשלו עד אחר החג, ואם עשו ממנו מרקחת יש לשאול שאילת חכם שהוא דבר שיש לו מתירין ואינו בטל מין בנימו אפילו באלף.

להעבירם מסוכה לסוכה

בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה ד ח"ג סי' כח) הסתפק אם מותר להעביר נוי סוכה מסוכה לסוכה, האם הוקצה הנוי לסוכה זו דוקא או לא שנא, ולמעשה דעתנו נוטה להקל. וכן הביא **הביאור הלכה** (ד"ה כל שמונה) בשם **החתם סופר** שמותר ליטול אתרוג התלוי בסוכה לנו כדי לצאת בו בחול המועד, ואין בזה חשש בזיוי מצוה, מפני שמעבירו ממצוה למצוה (וכ"מ סי' תרסד סק"א). אך יש להזהר שלא להעביר את הנוי סוכה מגג הסכך לדופן הסוכה, דלכמה שיטות אין דין נוי סוכה רק בגג הסוכה ולא בדופן הסוכה, ונמצא שמורידו מקדושתו. וכן אין להעבירו ממקום הכשר לסוכה למקום שהוא חוץ לסוכה בדופן עקומה (בית דוד פ"ט הע"ש ע"י ש).

המשך בעמוד ד'

רק אם יש ילדים ויש חשש שהילדים יאכלו מהפירות, אבל אם אפשר לתלות בגובה שלא יוכלו הילדים להגיע לשם או שאין לו ילדים, מצוה לתלות פירות לנוי סוכה.

כיום יש מנהגים שונים בזה; יש שתולים שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. ויש נוהגים לתלות יין ושמן זית, ויש שתולים אתרוג, וכן מובא **בשו"ת חתם סופר** (ח"א סי' קפד) שהיה לאחד אתרוג מיותר ותלאו בסוכה לנוי.

פירות בשנת השמיטה

בשנה זו שנת השמיטה יש מחמירים שלא לתלות אתרוג או שאר פירות של שביעית בסוכה, לפי שעל ידי זה נאסר הפרי באכילה כל ימות החג מחמת מוקצה והרי זה כמפסיד פירות שביעית. ויש מקילים אם נזהר שלא להפסידו בידיים תוך כדי התליה. ו**בשו"ת מנחת יצחק** (ח"י סי' קי"ט) כתב שיש מקום להקל בזה, והגם שאפשר שירדו גשמים ויקלקלו הפרי, ואפשר שיתקלקל מחמת החום, מכל מקום כיון שאינו מפסידו בידיים יש מקום להקל. אך למעשה כתב שאין הדבר ברור להתיר, וכבר נשאלה שאלה זו לפני הרבנים הגאונים הבד"ץ ז"ל שלפניו, ולא התירו בשופי.

נוי סוכה על הסכך

אא"ז ז"ל **בעל הקנה נושם** היה מורה בביתו שלא לתלות נוי סוכה על הסכך משום הרחקה, שאם יש נוי סוכה רחבים ד' על ד' טפחים היוורדים מגג הסוכה כשיעור ד' טפחים אסור לשבת תחתיו. וכן ראינו **בספר דברי שלום** שהרה"ק רבי **אברהם שלום מסטראפקוב** ז"ל הזהיר שלא לתלות נוי סוכה רחבים על הגג שמא לא יזהרו לתלותו סמוך לגג ויאסור המקום מתחתיו.

והיא רק תומרא, שמעיקר הדין כתב **הרמ"א** (שם ס"ג) דעיקר נוי סוכה הוא מה שתולים על הסכך, אלא שכתב שיש ליזהר שלא לתלות את הנוי רק סמוך לגג. ו**במשנה ברורה** (ססי' תרכז) הוסיף שאמנם מותר לתלות מנורות מעל השולחן גם אם המנורה יורדת הרבה שהרי אין יושבים מתחת לשולחן.

לתלות בגובה הדפנות

במשנה ברורה (סי' תרל"ח סק"א) הביא בשם **הספר חסידים** (שם) שבמקום שיש חשש שהילדים ינתקו את הנוי סוכה בשבת או ביום טוב, יש לתלות נוי סוכה רק בגובה הדפנות במקום שלא יוכלו הילדים להגיע לשם, כדי שלא יבואו לחשש חילול שבת ויום טוב.

מוקצה בנוי סוכה

כל נוי סוכה יש עליהם דין מוקצה במשך ימי החג, הן נוי סוכה שנתלו על הסכך והן נוי סוכה שנתלו על הדפנות. והיינו שבשבת וביום טוב אסור לטלטלם, ובחול המועד מותר לטלטלם אבל אסור להשתמש עמהם שימוש אחר, שאם משתמש עמהם שימוש

הזי מקדים בשלום כל אדם

לרגל מלאות ששים שנה לפטירתו של רבי ברוך יהודה ב"ר עמרם בלויא זצ"ל, ביום כ"ב אלול תשכ"ב ת.ג.צ.ב.ה.

רבי שמואל יצחק, רב העיר טשעהרין (3)

עם מוהרנ"ת ז"ל

רבי שמואל יצחק, אף שידע היטב גדולת מוהרנ"ת ומדרגתו, אבל אחר הסתלקות רביז"ל לא השיג עדיין גדול כוחו של מוהרנ"ת, אמנם במשך הזמן חזר והחזיק בידי מוהרנ"ת, כמסופר בספר שו"ת שערי צדיק (מכתב י"ח) ז"ל:

"רבי שמואל יצחק זצ"ל תלמיד רבינו שהיה רב בטשעהרין, אינני יודע להחליט אם נסע בכל ראש השנה לאומין, ויתכן שמתחלה לא נסע על ראש השנה, כי עד יותר מעשרים שנה אחרי פטירת רבינו הק' הנחל נובע מקור חכמה זי"ע לא הכיר בגדולות ומעלת גאון עוזנו מוהרנ"ת זצ"ל שהוא היה המייסד העיקרי בדבר הנסיעה על ימי ראש השנה למקום גניזתו הק' של רבינו ז"ל באומן.

והגם שגם רבי שמואל יצחק ז"ל ידע היטב גדולת כוחו של מוהרנ"ת ז"ל בתורה שבנגלה ושבנסתר וביראת ה', כי היה מפורסם בזה בכל המדינה אצל כל צדיקי הדור, ורבינו ז"ל בעצמו שיבח כמה וכמה פעמים את תלמידו מוהרנ"ת בפני כל תלמידי הקדושים, וכולם ידעו כי רק בו בחר אדומו"ר זי"ע לכתוב ולהעתיק תורתו הק' מכתב יד קדשו. אבל זאת, שיוכל אברך כמוהו למלאות מקום רבינו הק' והנורא זי"ע כמו יהושע שמלך אחרי משה רבינו ע"ה, לקבל בידו את שרביט המנהיגות להנהיג את עדת ישראל המקורבים לרבינו ז"ל על פי דעת רבינו כיאות, זה לא הבינו. תיכף אחרי פטירת רבינו ז"ל כמה מתלמידי רבינו ז"ל הזקנים שנתקרב לרבינו ז"ל קודם מוהרנ"ת, וגם מוהרנ"ת לא רצה להשתרר ולצוות עליהם, וכמבואר כל זה היטב בספר פרפראות לחכמה על התורה חדי ר' שמעון בסי"א בליקו"א.

ורק אחרי שעברו הרבה שנים, וראו איך שמוהרנ"ת השליך נפשו וכבודו ופרנסתו מנגד בשביל כבוד רבינו, ובמסירות נפשו ממש הצליח לקבץ סביבו עשרות ומאות בני הגעורים להכניס בהם דעת רבינו הק' ז"ל בהתמדת לימוד התורה הק' ולהלהיב לבם לעבודה שבלב זו תפילה בקולות ובמחאות כפים, וקיימת חצות והתבודדות וקיום המצוות מעשיות בתמימות ובפשיטות גמור באמת ובאמונה שלימה, עד ששמו הלך לפניו שכל מי שמדבר פעם אחת עם מוהרנ"ת זי"ע נתלהב ונתעורר מאד לעבודת הש"ת ונעשה עובד ה' באמת, ולא לחינם היה הפתגם בימים ההם לאומר, "ברסלב איז די פאבריק פון יודישקייט". ואז חזרו כולם, הודו ולא בושו, אשר רק דרך מוהרנ"ת זי"ע היא הנבחרת, ושזה כל עיקר השארת רבינו הק' בעולם, וכידוע כמה סיפורים בזה, וגם איך שהר"י שמואל יצחק ז"ל חזר לבסוף והחזיק בידי מוהרנ"ת ז"ל יש סיפור שלם, ואי"ה יתבאר בפעם אחרת", עכ"ל בספר הנ"ל.

פעם התחצף נער ערבי והפיל את פירותיו של בחור יהודי בשכונת 'בתי אונגרין', רבי יודא בחמתלו עזר לו לאסוף את הפירות, ואף העניק לו מטבע להפיס את דעתו.

בכלל, היה משרה תמיד אוריה רגועה ועליזה בקרבנו, ושגור היה על לשונו לומר שהרגז מסוכן לבריאות...

כאשר היה רואה אנשים מתנצחים ומתנגחים זה בזה, נהג לומר להם: אפשר לדבר, אבל לא להתרגז...

וכך תמיד נתן מילה טובה לזולת. כששמע דרשה מדרשן כלשהו במסיבת שבע ברכות וכדומה, היה אומר לו בתום הדרשה: 'ידעתי שתגיד טוב - אבל עד כדי כך לא ידעתי'...

סיפרו שפעם ראה חתול יוצאת מביתו וחתיכה של בשר טרי בפיו, ברצותו להרגיע את בני הבית לכל יצטערו באובדנו של הבשר היקר נענה לאמר: 'חאטש איז עס געוועזן פריש?! זאל עס נישט פאדארבין איר מאגין' [= לפחות היה זה בשר טרי?! שלא ישחית את בני מעיה]...

ומעניין לציין שעליוזתו באה יחד עם קנאותו. ומעשה שהלך למחות במקום שרקדו שם בתערובת רחמנא ליצלן, וכל הדרך הזהיר רבי ברוך יודא את מלווי שאפי' בשעת המחאה צריך המוח להיות שליט על הלב ולהישמר לבל יגיעו ח"ו לידי רוגז. בהגיעו למקום הפירצה, מחא ואמר במילים קצרות ונוקבות: בילדותי לימדה אותי אימי שזהו מעשה "חמור אייזיל", ושב על עקבותיו...

שאלו פעם את ר' ברוך יהודא: במה הארכת ימים?

ענה: חברי היו תמיד רצים וממהרים לכל מקום, ואני, שהקפדתי לעשות כל דבר בנחת ובמתינות הייתי הולך לאט ולא במרוצה, לכן - הסביר - הם שמהירו הגיעו כבר לעולם האמת, ואני שדרכי לילך לאט עדיין אני כאן...

מורי חמי זקני הרה"צ רבי יצחק שלמה בלויא זצ"ל התברך בבנים צדיקים מפורסמים: רבי משה, רבי עמרם, רבי צבי הירש, ומורי חמי רבי אברהם ברוך בלויא, זכרונם לברכה.

בעוד שרבי יצחק שלמה רווה נחת רבה מצאצאיו, היה לו אח ושמו רבי ברוך יודא בלויא זצ"ל שלא זכה לנחת גדושה כזו. ואולם עובדה זו לא הפריעה לו מלשמוח בשמחת שארי בשרו, ועד לשנותיו המאוחרות היה מגיע תמיד להשתתף בשמחתן של צאצאי אחיו, ולא עוד אלא שהיה מתבטא ואומר שהנחת מיוצאי חלציו של אחיו - שלו היא!

ולא דבר ריק הוא.

רבי ברוך יודא, שהיה מיקירי ירושלים, קבע את תפילתו כוונתיו בשיבת מאה-שערים. ומדי בוקר בעשותו את הדרך חזרה לביתו היה 'פותח את השוק' כאשר היה מקדים בשלום לכל אדם שפגש, ואיחוליו הלבביים נשמעו למרחוק ושימחו את הלבבות. וגם אני - שהתגוררתי אז בקומה הרביעית ברחוב מאה-שערים - הייתי מכניס שמחה לליבי במברכותיו הנעימות והמקוריות.

כמה נעים היה לשמוע אותו אומר לכולם: 'צפרא דמרא טוב!' פעם עקבתי אחריו לראות מה הוא עושה אם אדם מצליח להקדים אותו ולומר לו את הברכה לפני שהוא הספיק לאומרה, וראיתי שרבי ברוך יודא עונה לו בנוסח של הטבת החלום: 'טב הוא וטב להיותיו'...

בשעתו שלטו האנגלים בארץ הקודש, והוא טען תמיד שהם מחרחרי הריב, ומבלים את אש הסכסוך שבין העם הערבי לעם ישראל. ולא הניח לדבר בגנות הערבים, והיה אומר: לא הם האשמים כי אם האנגלים...

כשהיה פוגש בחייל אנגלי אהב לומר לו את האיחול 'בוקר טוב' בשפה הערבית: 'סאבאח אל חאער'. זאת, כדי להביע שאנו חפצי שלום עם הערבים, ואף דוברים בלשונם. כשנפרד מהאנגלי אמר רבי ברוך יודא למלווה: איך האב עם גוט דער לייגנט [= הצלפתי בו כהוגן].

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ג'

להסיר הנוי מפני הגשמים

אא"ז ז"ל בעל הקנה בושם היה מקפיד שלא להוריד הנוי סוכה מפני הגשמים כדי שלא יתקלקלו משום איסור מוקצה, וביאר

דעתו (בהסכמתו לספר אורה ושמה) דעצם זה שמסיר את הנוי מן הסוכה חשוב כביטול וביזוי מצוה אף שאינו משתמש עמהם. ואאמו"ר שליט"א (א' בספרו שם ספ"ט ז"א) תמה על זה דמשמע בשולחן ערוך (סי' תרט"ו א') שאין איסור לסתור סוכתו בהושענא רבה רק משום שיצטרך לה עוד במשך היום, אבל אין בזה חשש ביזוי מצוה. וכן דעת הגרש"א ז"ל (ספר הסוכה פסקים והערות מהגרש"ז אות י') שאין בזה חשש והביאו לזה ראה מפורש מחיזוי הר"ן (שבת מה. ד"ה אין נוטלין) שכתב 'ליטול סדינין מצויירין כדי להשים אחרים תחתיהם יותר נאים ודאי אין בזה משום ביזוי מצוה'.

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר מרדכי רב (1760-1830) הורבין הי"ו</p> <p>להגל תולדות הבת</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר משה לייפער הי"ו</p> <p>להגל תולדות הבת</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר נארי יארבלום הי"ו</p> <p>והתנוג</p> <p>הרה"ח ר' ישעי פריינד שליט"א</p> <p>להגל תולדות הבת והגדה</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר נתן ליבשיץ הי"ו</p> <p>להגל היכנס בנו חדי נ"ו</p> <p>לעול תורה ומצוות</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן חירש שליט"א</p> <p>להגל היכנס בנו חדי נ"ו</p> <p>לעול תורה ומצוות</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' חיים מנדליא שליט"א</p> <p>להגל היכנס בנו ישראל נ"ו</p> <p>לעול תורה ומצוות</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' יצחק זאב תפילינסקי הי"ו</p> <p>והתנוג</p> <p>והתנוג הרה"ח ר' יוסף הוד שטעני שליט"א</p> <p>להגל תולדות הבת והגדה</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן אורלנדיק שליט"א</p> <p>להגל תולדות הבת</p> <p>עב"ט ששנ"ט</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' חיים מנדליא שליט"א</p> <p>להגל היכנס בנו ישראל נ"ו</p> <p>לעול תורה ומצוות</p> <p>יה"ר שיוכה לגולה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חת דקדושה</p>

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמי שווארץ שליט"א בעמ"ס "איצרות עלים לתרופה".